

Sygn. akt III AUa 1057/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucyna Ramlo
Sędziowie:	SA Iwona Krzeczowska - Lasoń (spr.) SA Grażyna Czyżak
Protokolant:	sekr. sądowy Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2019 r. w Gdańsku

sprawy L. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wyrównanie świadczenia

na skutek apelacji L. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 maja 2018 r., sygn. akt VI U 886/18

1. oddala apelację;
2. zasądza od L. M. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Grażyna Czyżak SSA Lucyna Ramlo SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń

Sygn. akt III AUa 1057/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 stycznia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił L. M. prawa do wypłaty wyrównania świadczenia za okres od dnia 1 marca 2014 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. Ubezpieczony złożył wniosek o ustalenie wysokości emerytury według nowych zasad dnia 31 stycznia 2017 r. Wypłatę tak obliczonego świadczenia podjęto od dnia 1 stycznia 2017 r., czyli od miesiąca złożenia wniosku.

Odwołanie od tej decyzji złożył ubezpieczony. Domagał się wypłaty wyrównania świadczenia od dnia 1 marca 2014 r. Przeliczenie powinno nastąpić z urzędu, a uregulowanie z art. 133 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm., dalej ustawa emerytalna) jest niekonstytucyjne. Pozwany z urzędu powinien informować obywatela o przysługującym mu prawie do skorzystania ze zwiększonego świadczenia.

Organ rentowy podtrzymał stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 15 maja 2018 r. w sprawie VI U 886/18 oddalił odwołanie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji. Ubezpieczonemu decyzją z dnia 1 lipca 2008 r. przyznano prawo do emerytury od dnia 1 czerwca 2008 r. zgodnie z art. 29 ustawy emerytalnej. Kolejną decyzją przyznano emeryturę nadal według starych zasad od dnia 1 lipca 2013 r. Dnia 31 stycznia 2017 r. odwołujący złożył wniosek o ustalenie wysokości emerytury według nowych zasad i takie świadczenie wypłacono mu od dnia 1 stycznia 2017 r. Wnioski o ponowne ustalenie wysokości świadczenia składane były co kwartał na urzędowych drukach ZUS. Jak wyjaśniał odwołujący po treści druków zorientował się dopiero w styczniu 2017 r., że ma prawo wystąpić o przeliczenie świadczenia według tzw. nowych zasad.

Sąd Okręgowy w rozważaniach prawnych wskazał, że nie ulega wątpliwości, że generalną zasadą prawa emerytalno-rentowego jest, że świadczenia wypłaca się na wniosek zainteresowanego poczynając od dnia powstania prawa do emerytury (w tym emerytury pomostowej - art. 26 ust. 1 ustawy o emeryturze pomostowej) lub renty (tj. spełnienia ustawowych warunków), lecz nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o świadczenie. Reguła powyższa wyklucza możliwość wstecznego wypłacania świadczeń, tj. za okres po nabyciu prawa, a przed złożeniem wniosku. Czym innym jest bowiem data nabycia prawa do świadczenia, a czym innym data podjęcia jego wypłaty. Prawo do świadczenia może być realizowane dopiero po zgłoszeniu do właściwego organu rentowego wniosku o przyznanie prawa. Inicjatywa należy zawsze do ubezpieczonego. Wykładnia gramatyczna, wyprowadzona z dosłownego brzmienia art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej wskazuje, iż możliwość uzyskania wypłaty świadczenia następuje z chwilą złożenia wniosku, bez możliwości wypłaty świadczenia za okres wsteczny. Pogląd ten w orzecznictwie Sądu Najwyższego jest już ugruntowany. Wykładnia przepisu art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej jest utrwalona też w judykaturze. Ustawodawca nie przewidział możliwości domagania się wypłaty świadczenia od daty jego nabycia do chwili złożenia wniosku. Świadczenia wypłaca się, poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję

z urzędu. Nie wypłaca się świadczeń z wyrównaniem za czas od nabycia do nich prawa in abstracto, bez względu na to, czy niezłożenie wniosku spowodowane było brakiem staranności w prowadzeniu własnych spraw czy też innymi okolicznościami w tym brakiem wiedzy. W tym ostatnim kontekście Sąd Najwyższy wskazał, także że art. 61 Konstytucji

RP nie kreuje obowiązku informowania przez ZUS potencjalnie zainteresowanych o możliwości przejścia, np. na wcześniejszą emeryturę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2008 r., III UK 93/07, OSNP 2009, Nr 11-12, poz. 157). Organ rentowy nie ma obowiązku, ani możliwości indywidualnego informowania wszystkich zainteresowanych o przysługujących im uprawnieniach w zakresie zmian w wysokości świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a zwłaszcza takich, które wymagają szczegółowej analizy dokumentów. O ile prawo do świadczenia z ubezpieczeń społecznych nie ulega przedawnieniu (w tym znaczeniu, że można o nie wystąpić w dowolnym terminie i zostaną wypłacone po ustaleniu prawa do nich), o tyle nie można skutecznie żądać wypłaty świadczenia za okres po nabyciu do niego prawa a przed wystąpieniem z wnioskiem. Powyższa zasada wyklucza możliwość wstecznego wypłacania świadczeń, to jest za okres po nabyciu prawa, ale przed złożeniem wniosku o świadczenie (jego wypłatę), co w literaturze przedmiotu uzasadnia się zapobieganiem powstawaniu zjawiska kapitalizacji świadczeń (por. K. Antonów, Komentarz do art. 129 ustawy emerytalnej, 2009, system elektroniczny LEX Omega). Co prawda w myśl art. 100 ustawy emerytalnej, prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje

z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, albowiem prawo do świadczenia powstaje ex lege (a nie z mocy decyzji organu rentowego) w dniu spełnienia ustawowych warunków. Samo spełnienie warunków wymaganych do nabycia prawa do świadczenia nie rodzi po stronie organu rentowego zobowiązania z tytułu powstałego świadczenia, gdyż zależy to od złożenia przez zainteresowanego stosownego wniosku. Rozpowszechnioną formę stanowi zamieszczanie szczegółowych pouczeń na drukach wniosków o świadczenia, bądź decyzji organu rentowego, zwłaszcza przynajmających świadczenia. Samo pouczenie powinno być należyte, czyli wyczerpująco i wyraźnie wskazywać okoliczności, w których dochodzi do pobrania nienależnego świadczenia oraz powinno być dokonane w taki sposób, aby było zrozumiałe dla osoby, do której jest skierowane. Pouczenie nie może być zatem abstrakcyjne, niekonkretne, a w szczególności nie może odnosić się do wszystkich hipotetycznych okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń (por. wyroki Sądu Najwyższego m.in. z dnia 9 lutego 2005 r., III UK 181/04, OSNP 2005, Nr 17, poz. 275 oraz z dnia 4 września 2007 r., I UK 90/07, OSNP 2008, nr 19-20, poz. 301). Jednocześnie pouczenie nie może być uznane za należyte, gdy przytacza jedynie przepis ustawy bez próby jego wyjaśnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2004 r., I UK 3/04, OSNP 2005, Nr 8, poz. 116). Jeśli natomiast polega na przytoczeniu przepisów, musi być na tyle zrozumiałe, żeby ubezpieczony mógł je odnieść do własnej sytuacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2006 r., I UK 161/05, OSNP 2007, nr 5-6, poz. 78). Treść pouczenia jednakże ma dotyczyć przy tym okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń, a nie zasad zwrotu świadczeń nienależnie pobranych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2009 r., II BU 9/09, LEX nr 532127). Jak już wspomniano, organ rentowy nie ma obowiązku, ani możliwości indywidualnego informowania wszystkich zainteresowanych o przysługujących im uprawnieniach w zakresie zmian w wysokości świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a zwłaszcza takich, które wymagają szczegółowej analizy dokumentów, chyba że sam zainteresowany wystąpi z takim żądaniem. W sytuacji jedynie, gdy osoba ubiegająca się o prawo do świadczenia z systemu ubezpieczeń społecznych spełnia warunki do uzyskania innego świadczenia, ma obowiązek pouczenia tej osoby o takiej okoliczności. Obowiązek ten wynika wprost z § 34 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenie emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r., Nr 237, poz. 1412). Wskazany przepis przewiduje, że w razie odmowy prawa do świadczenia, o którego przyznanie zainteresowany zgłosił wniosek, organ rentowy informuje zainteresowanego o możliwości ubiegania się o inne świadczenie lub świadczenie ustalone przez organ rentowy na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli z akt sprawy wynika, że miałby do niego prawo. W takiej sytuacji wyprowadzanie np. z art. 61 Konstytucji obowiązku ZUS informowania wszystkich potencjalnie zainteresowanych o możliwości złożenia wniosku o konkretne świadczenie ubezpieczeniowe, w tym o np. emeryturę, a także dacie, w jakiej należy to uczynić nie ma uzasadnienia. Tego rodzaju stanowisko zostało wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2008 r., OSNP 2009/11/157 i znajduje również zastosowanie w niniejszej sprawie. Uprawnienia wynikające z systemu zabezpieczenia społecznego, w tym prawo do emerytury są wyczerpująco uregulowane w przepisach powszechnie obowiązującego prawa. Jedną z zasad demokratycznego państwa prawnego jest wymóg jawności prawa, rozumiany w ten sposób, że akty prawne obowiązują dopiero po ich ogłoszeniu w stosownym organie promulgacyjnym i upływie vacatio legis, tak, aby zainteresowane podmioty miały możliwość i czas na zapoznanie się z obowiązującym stanem prawnym. Dotyczy to zarówno obowiązków nakładanych na rozmaite podmioty, jak i przysługujących im uprawnień. W związku z zasadą jawności prawa obowiązuje również zasada: „nieznajomość prawa szkodzi”, podkreślającą, że osoby uczestniczące w obrocie prawnym powinny wykazać się aktywnością w ustalaniu swojej sytuacji prawnej. Należy przy tym podkreślić, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter bezwzględnie obowiązujący i nie mają na ich gruncie zastosowania zasady współzycia społecznego, a więc nie ma możliwości odstępstwa od istniejących regulacji prawnych, z uwagi na szczególne okoliczności życiowe świadczeniobiorców. W szczególności sąd nie może nawet w przypadku ciężkiej sytuacji zdrowotnej lub życiowej ubezpieczonego stosować zasad współzycia społecznego i przyznać świadczenie wbrew obowiązującym przepisom za okres wcześniejszy. W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2005 r., III UK 120/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 338 wykluczono możliwość wykładania przepisów prawa ubezpieczeń społecznych z uwzględnieniem reguł słuszności (zasad współzycia społecznego). Podobnie w wyroku z dnia 23 października 2006 r., I UK 128/06 (OSNP 2007 nr 23-24, poz. 359) Sąd Najwyższy stwierdził, że do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się ani art. 5 k.c., ani art. 8 k.p., ponieważ przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter

przepisów prawa publicznego. W konsekwencji powyższego Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od wyroku wywiódł ubezpieczony zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez całkowitą dowolną, jednostronną i wybiórczą ocenę materiału dowodowego zebranego w sprawie, co miało wpływ na treść orzeczenia polegającą na ustaleniu, że:

- brak pouczenia w formularzu ZUS w latach: 2013- 2016 o możliwości ustalenia wysokości emerytury według nowych zasad nie ma żadnego znaczenia w tej sprawie, ponieważ przepisy są powszechnie obowiązujące, jawne i miał on możliwość, czas zapoznania się

z obowiązującym stanem prawnym i ubezpieczony, który ma 72 lata, powinien wykazać się aktywnością w ustaleniu swojej sytuacji prawnej, pomimo, że od dnia 1 października 2013 r. co kwartał składał osobiście wnioski do ZUS-u o ponowne ustalenie świadczenia emerytalnego i nikt z pracowników ZUS-u nie poinformował go o możliwości złożenia wniosku o ustalenie wysokości emerytury według nowych zasad,

- brak odpowiedniego urzędowego druku ZUS-u, nie uniemożliwił mu w latach 2013-2016 złożenie wniosku o ustalenie wysokości emerytury według nowych zasad, pomimo, że dopiero nowy druk ZUS-ER-WPS-02 wprowadzony w styczniu 2017 r. zawierał pkt V ust. 4 dotyczący ponownego ustalenia wysokości emerytury według nowych zasad i ubezpieczony od razu w 2017 r. złożył stosowany wniosek,

- brak wniosku ubezpieczonego o ustalenie wysokości emerytury według nowych zasad wyklucza możliwość wstecznego wypłacenia świadczenia, jego wyrównania z datą wsteczną, pomimo, że: nie było urzędowego formularza w latach 2013-2016, który by umożliwił złożenie wniosku o ustalenie wysokości emerytury według nowych zasad oraz w trakcie składania osobiście przez ubezpieczonego w Oddziale ZUS-u w B. co kwartał wniosków o ponowne ustalenie wysokości świadczenia nie został pouczony przez pracowników ZUS-u o możliwości złożenia wniosku o ustalenie wysokości emerytury według nowych zasad.

Wskazując na powyższe wniosł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zobowiązanie pozwanego do wypłaty na jego rzecz wyrównania świadczenia za okres od dnia 1 marca 2014 r. do dnia 31 grudnia 2016 r.

W uzasadnieniu apelacji wnioskodawca wskazał, że cytowane przez Sąd I instancji orzeczenia Sądu Najwyższego dotyczą innych stanów faktycznych. Sąd zauważył,

że ubezpieczony po treści druku zorientował się dopiero w styczniu 2017 r., że ma prawo wystąpić o przeliczenie świadczenia według nowych zasad. Oczywiście jest, że wcześniej nie mógł się zorientować, że przepisy się zmieniły i ma takie prawo, ponieważ druki urzędowe ZUS do dnia 31 grudnia 2016 r. nie zawierały takiego punktu, pouczenia, ani nie został o takiej możliwości poinformowany przez pracownika ZUS-u, składając osobiście, co kwartał, wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia. Ubezpieczony w piśmie z dnia 7 maja 2018 r. udowodnił, że nie miał takiej możliwości przed 2017 r., ponieważ obowiązujące urzędowe formularze takiej możliwości nie przewidywały, nie było takiej rubryki dotyczącej ponownego ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego według nowych zasad, nie było też pouczenia o takiej możliwości. Dopiero w styczniu 2017 r. nowy druk ZUS-ER-WPS-02 w swojej treści zawierał pkt V ust. 4 dotyczący ponownego ustalenia wysokości emerytury według nowych zasad.

Organ rentowy w odpowiedzi na apelację wniosł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja L. M. nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem zaskarżony wyrok odpowiada prawu, zaś zarzuty skarżącego są niezasadne.

Przedmiotem sporu pozostawało prawo wnioskodawcy do wypłaty wyrównania świadczenia za okres od dnia 1 marca 2014 r. do dnia 31 grudnia 2016 r.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego dokonana przez Sąd Okręgowy ocena mieści się w granicach statuowanych treścią art. 233 k.p.c. i nie wzruszają jej zarzuty apelacji.

Zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Taka ocena dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego doświadczenia życiowego, a ponadto powinna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których Sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i – ważąc ich moc oraz wiarygodność – odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNP 2000/17/655, LEX nr 41437). W razie przekroczenia naruszenia przez Sąd

I instancji przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wadliwa jest przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów, a także będące jej konsekwencją ustalenie stanu faktycznego i jego subsumowanie pod określony przepis prawa.

Nadto, jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, I ACa 513/05, LEX nr 186115). Apelujący nie wykazał, aby Sąd Okręgowy uchybił powyższym regułom i dokonał dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów.

Kwestionowanie przez skarżącego ustaleń faktycznych dotyczących prawidłowego jego pouczenia w zakresie ponownego ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego według nowych zasad, dokonanych przez Sąd Okręgowy z przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, jest bezzasadne. Nieprawdą jest, że dopiero w styczniu 2017 r. wnioskodawca miał możliwość złożenie wniosku o wyrównanie świadczenia emerytalnego z uwagi na wprowadzenie nowego druku ZUS-ER-WPS-02, który w swojej treści zawierał pkt V ust.4 dotyczący ponownego ustalenia wysokości emerytury według nowych zasad.

Z akt rentowych wynika, że ubezpieczonemu decyzją z dnia 1 lipca 2008 r. przyznano prawo do emerytury od dnia 1 czerwca 2008 r. zgodnie z art. 29 ustawy emerytalnej, a przy ustalaniu wysokości świadczenia przyjęto wariant najkorzystniejszy. Do ustalenia wysokości emerytury przyjęto podstawę wymiaru renty (k. 65-66 a.r. dot. wn. z 9 czerwca 2008 r.).

Następnie ubezpieczony w dniu 12 lipca 2013 r. złożył wniosek o emeryturę na podstawie art. 27 ustawy emerytalnej zaznaczając we wniosku, że nie zgłaszał wniosku o ustalenie kapitału początkowego (pkt II ppkt 4 wniosku o emeryturę), do ustalenia podstawy wymiaru emerytury wnosi o przyjęcie podstawy wymiaru wcześniej przyznanej emerytury (pkt II ppkt 5 wniosku) oraz nie domaga się obliczenia jej wysokości według "nowych zasad" (pkt II ppkt 6 tego wniosku). W druku wskazano przy punkcie szóstym, że "wypełnia osoba urodzona przed dniem 1 stycznia 1949 r. – patrz – Informacja punkt 10". W informacji, stanowiącej pouczenie, wskazano w punkcie 10, że ubezpieczonemu urodzonemu przed dniem 1 stycznia 1949 r., spełniającemu warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27 ustawy, który: kontynuował ubezpieczenie emerytalne i rentowe po osiągnięciu wieku wynoszącego 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn, wystąpił z wnioskiem o emeryturę po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 2008 r., wysokość emerytury może zostać – na jego wniosek – obliczona w myśl art. 26 (nowe zasady), jeżeli jest wyższa od obliczonej w myśl art. 53 (dotychczasowe zasady). W celu ustalenia emerytury w korzystniejszej wysokości należy przedłożyć dokumenty do obliczenia wysokości emerytury według nowych i dotychczasowych zasad (wniosek – k. 3-5 a.r. dot. wn. z 12 lipca 2013 r.).

Organ rentowy decyzją z dnia 9 sierpnia 2013 r. przyznał ubezpieczonemu emeryturę od dnia 1 lipca 2013 r. według starych zasad (decyzja – k. 35 a.r. dot. wn. z 12 lipca 2013 r.). Następnie ubezpieczony składał co kwartał wnioski o przeliczeniu świadczenie emerytalnego z uwzględnieniem okresu składkowego, a organ rentowy wydał w tym przedmiocie stosowne decyzje.

W dniu 10 lipca 2015 r. ubezpieczony złożył wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia emerytalno-rentowego na druku ZUS-ER-WPS-01. W tym wniosku wskazano, że część IV formularza dotyczy ponownego ustalenia wysokości świadczeń ustalanych według dotychczasowych zasad, część V dotyczy ponownego ustalenia wysokości emerytury według nowych zasad. Ubezpieczony zaznaczył w części IV ppkt 1 – doliczenie okresów składkowych przebytych po przyznaniu świadczenia (k. 147-149 a.r. dot. wn. z 12 lipca 2013 r.).

Ubezpieczony w dniu 31 stycznia 2017 r. złożył wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia emerytalno-rentowego na druku ZUS-ER-WPS-02 wypełniając część V (dotyczy ponownego ustalenia wysokości emerytury według nowych zasad) ze wskazaniem w punkcie V ppkt 4, że wnosi ustalenia wysokości emerytury według nowych zasad (dotyczy osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. uprawnionych do emerytury ustalonej według dotychczasowych zasad – na podstawie art. 27 ustawy emerytalnej) (k. 22-23 a.r. dot. wn. z 31 stycznia 2017 r.). Organ rentowy w dniu 24 lutego 2017 r. przyznał wnioskodawcy emeryturę obliczając jej wysokość od dnia 1 stycznia 2017 r. na podstawie art. 55a w zw. z art. 27 ustawy emerytalnej, a decyzją z dnia 15 stycznia 2018 r. odmówił prawa do wypłaty wyrównania świadczenia za okres od dnia 1 marca 2014 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. (k. 32-33 i 75 dot. wn. z 31 stycznia 2017 r.).

Analizując powyższe okoliczności faktyczne uznać należy, że podnoszone w apelacji zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. są bezpodstawne. Sąd Okręgowy prawidłowo podkreślił, że organ rentowy nie ma obowiązku, ani możliwości indywidualnego informowania wszystkich zainteresowanych o przysługujących im uprawnieniach w zakresie zmian w wysokości świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a zwłaszcza takich, które wymagają szczegółowej analizy dokumentów, chyba że sam zainteresowany wystąpi z takim żądaniem. W sytuacji jedynie, gdy osoba ubiegająca się o prawo do świadczenia z systemu ubezpieczeń społecznych spełnia warunki do uzyskania innego świadczenia, ma obowiązek pouczenia tej osoby o takiej okoliczności.

Ponadto ze wskazanych przez Sąd Odwoławczy okoliczności faktycznych wynika, że ubezpieczony składał wniosek o przyznanie mu emerytury w 2013 r. i o ponowne ustalenie jej wysokości 2015 r. zaznaczając konkretne rubryki (nie wybierając ustalania prawa do świadczenia według nowych zasad) bez wskazania, że żąda ustalenia emerytury według np. wariantu najkorzystniejszego lub bez zaznaczenia rubryki. Na organie rentowy nie ciążył obowiązek wyliczenia świadczenia wariantowo. Kolejne wnioski o doliczenie okresów składkowych były rozpoznawane przez organ rentowy zgodnie z jego żądaniem. Wówczas nie ciążył na organie rentowym obowiązek informowania wnioskodawcy o zachowanym prawie do ustalenia wysokości świadczenia według zdefiniowanej składki.

W świetle powyższego uznać należało, że Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej uzasadniających ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji Sąd Odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Przechodząc do podstawy materialnoprawnej wskazać należy, że art. 133 ust.

1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm., dalej ustawa emerytalna) w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało

prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż: (1) od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3; (2) za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa w pkt 1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

Zgodnie z zasadami ustalania świadczeń, art. 100 ustawy emerytalnej, generalną zasadą wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych jest zasada wnioskowości, tj. wypłacania świadczeń od momentu złożenia wniosku o te świadczenia. W myśl art. 116 ust. 1 ustawy emerytalnej, postępowanie w sprawach świadczeń wszczynają się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że ustawa stanowi inaczej (takim wyjątkiem jest emerytura z urzędu przyznawana zamiast pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy osobie, która osiągnęła wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz podlegała ubezpieczeniu społecznemu albo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym - art. 27a ustawy emerytalnej).

Zgodnie z treścią art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2. A zatem, co do zasady, wypłata świadczeń określonych w ustawie emerytalnej, zarówno w przypadku przyznania prawa do świadczenia, jak i ustalenia jego wysokości, uzależniona jest od daty złożenia przez ubezpieczonego stosownego wniosku.

Poszczególne wnioski powinny dokładnie określać żądania zainteresowanego. Wniosek taki nie może być zmieniony przez organ rentowy, w ocenie którego zainteresowany powinien ubiegać się o inne świadczenie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2009 r., II UK 32/09, LexPolonica nr 2339922) (K. Kwapisz, Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz, LexisNexis, 2013).

Z akt emerytalno-rentowych wynika jednoznacznie, że ubezpieczony wniosek o obliczenie emerytury według nowych zasad złożył dnia 31 stycznia 2017 r., zatem organ rentowy, zgodnie z treścią art. 116 ust. 1 i 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, obliczył wysokość emerytury wnioskodawcy od pierwszego dnia miesiąca, w którym został złożony wniosek tj. od 1 stycznia 2017 r. Wnioskodawca pobierający emeryturę przyznaną mu od dnia 1 lipca 2013 r. i obliczoną zgodnie z wnioskiem emerytalnym na dotychczasowych zasadach (art. 27 ustawy emerytalnej) nie utracił prawa do ustalenia korzystniejszej wysokości emerytury kapitałowej (art. 26), kontynuując ubezpieczenia emerytalne i rentowe zgodnie z art. 55 tej ustawy. W dacie złożenia wniosku o przyznanie emerytury po raz pierwszy (12 lipca 2013 r.) na podstawie art. 27 ustawy, który był złożony po 31 grudnia 2008 r., skarżący, urodzony (...), spełniał warunki obliczenia jej wysokości zarówno na podstawie art. 27 w związku z art. 53 ustawy, jak i art. 27 w związku z art. 55 ustawy emerytalne. We wniosku skarżący podał, że jako urodzony przed dniem 1 stycznia 1949 r. nie zgłaszał wniosku o ustalenie kapitału początkowego (pkt II ppkt 4 wniosku o emeryturę) oraz nie domagał się obliczenia jej wysokości według "nowych zasad" (pkt II ppkt 6 tego wniosku). Organ rentowy dostosował się do wskazanej przez skarżącego metody obliczenia emerytury według dotychczasowych zasad i nie budziło wątpliwości, że skarżący nie domagał się obliczenia jej wysokości według "nowych zasad". W ocenie Sądu Apelacyjnego treść wniosku o emeryturę, w tym zawarte w nim "informacje" dla do osób ubiegających się o świadczenia emerytalne, były prawidłowe i odpowiadały ogólnej dyrektywie § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412) stanowiącej o udzielaniu informacji, w tym wskazówek i wyjaśnień, w zakresie dotyczącym warunków i dowodów wymaganych do ustalania świadczeń.

Podkreślić należy, że pouczenie organu rentowego musi być na tyle zrozumiałe, by pobierający świadczenie mógł odnieść je do swojej sytuacji, jednak nie musi odnosić się do indywidualnie pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2005 r., I UK 136/04, OSNP 2005, Nr 16, poz. 252). Pouczenie może polegać na przytoczeniu przepisów określających te okoliczności, ale musi być na tyle zrozumiałe, aby ubezpieczony mógł je odnieść do własnej sytuacji (wyroki Sądu Najwyższego z: 14 marca 2006 r., I UK 161/05, OSNP 2007, nr 5-6, poz. 78; 10 czerwca 2008 r., I UK 394/07, 25 czerwca 2010 r., II UK 66/10).

Organ rentowy w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie był zobowiązany do obliczenia od dnia 1 lipca 2013 r. należnej skarżącemu emerytury w obu wariantach (według dotychczasowych oraz nowych zasad) oraz do przyznania wyższego świadczenia. W toku pobierania świadczeń nie był również zobowiązany do udzielania wnioskodawcy informacji, w tym wskazówek i wyjaśnień, w zakresie złożenia wniosku o ustalenie wysokości emerytury, obliczonej według nowych zasad.

Na marginesie odnotować również należy, że w orzecznictwie sądów powszechnych nie ma oparcia pogląd jakoby ubezpieczonemu przysługiwałoby prawo do obliczenia emerytury na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy emerytalnej za okres przed złożeniem wniosku o ponowne ustalenie wysokości emerytury, jeśli wcześniejsza (pierwotna) decyzja ustalająca wysokość emerytury według dotychczasowych zasad (art. 27 w zw. z art. 53 ustawy emerytalnej) nie została zaskarżona i uprawomocniła się (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 19 września 2017 r., III AUa 1531/16, LEX nr 2409459, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 5 grudnia 2017 r., III AUa 365/17, Legalis nr 1712809).

Sąd Apelacyjny, jak i zresztą Sąd Okręgowy, nie miał wątpliwości co do tego, że w analizowanej sprawie nie miał miejsca błąd organu rentowego, o którym stanowi powołany art. 133 ustawy emerytalnej. Nie miała bowiem miejsce sytuacja, w której organ rentowy miał podstawy do przyznania wyższego świadczenia, lecz z przyczyn leżących po jego stronie tego nie uczynił. Stąd bezzasadne okazało się żądanie przyznania i wypłaty podwyższonego świadczeń za okres od dnia 1 marca 2014 r. do dnia 31 grudnia 2016 r.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego żadne argumenty podniesione w apelacji nie są w stanie podważyć prawidłowości zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

O kosztach procesu za II instancję Sąd Apelacyjny orzekł w punkcie drugim wyroku uwzględniając zasadę odpowiedzialności za wynik procesu – art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. oraz art. 108 zd. 1 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

SSA Grażyna Czyżak SSA Lucyna Ramlo SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń